

Þriðjudaginn 27. september 1983.

Nr. 80/1981. **Pétur Ingólfsson f. h.**
Verslunarinnar Viktoríu

(Jón Bjarnason hrl.)

gegn

Páli Arnóri Pálssyni hæstaréttarlögmanni

f. h. S. A. R. L. ELGI

(Páll A. Pálsson hrl.).

Lausafjárkaup. Vextir.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson, Halldór Þorbjörnsson og Magnús Thoroddsen.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 30. mars 1981. Hann gerir þær dómkröfur, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnda og að stefndi verði dæmdur til að greiða sér málskostnað bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómkröfur stefnda eru þessar:

Aðallega, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda verði gert að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Til vara, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur að öðru leyti en því, að frá 1. desember 1981 verði ársvextir af dæmdri fjárhæð 15% til 1. febrúar 1982, 14.5% frá þeim degi til 1. mars s. á., 15% frá þeim degi til 21. apríl s. á., 14.5% frá þeim degi til 1. júní s. á., 14% frá þeim degi til 1. júlí s. á., 13.5% frá þeim degi til 1. október s. á., og 13% frá þeim degi til greiðsludags. Jafnframt er krafist málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Hinir almennu söluskilmálar, er prentaðir voru aftan á lista þann, er áfrýjandi pantaði eftir, voru stefnda tvímælalaust til hagsbóta. Stefndi hefur lýst yfir því, að hann byggi ekki á skilmálum þessum, og áfrýjandi kveðst ekki hafa veitt þeim athygli, er hann pantaði. Þar sem hvorugur málsaðilja ber skilmála þessa fyrir sig, koma þeir ekki til álita í málinu. Ber því að dæma mál þetta eftir íslenskum lögum um lausafjárkaup nr. 39/1922, svo sem haldið er fram af stefnda, enda ósönnuð sú fullyrðing áfrýjanda, að samið hafi verið um annað, úr því að hann vill ekki byggja alfarið á hinum almennu söluskilmálum. Áfrýjandi heldur því ekki fram, að rangt hafi verið

að stefna honum á varnarþingi sínu. Ekki vefengir hann heldur aðild stefnda að máli þessu né fjárhæð dómkröfunnar.

Með þessum athugasemdum og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms þykir mega staðfesta hann, þó þannig, að vextir ákveðast svo sem í dómsorði greinir, sbr. 2. mgr. c liðar III. kafla í auglýsingum Seðlabanka Íslands um vexti við innlánsstofnanir o. fl., sem útgefnar eru 29. maí 1980, 9. febrúar 1981 og 29. maí 1981, svo og 2. mgr. c liðar 2. tl. IV. kafla auglýsinga um sama efni frá 5. apríl 1982 og 29. október 1982, sem allar eru gefnar út samkvæmt heimild í 5. gr. laga nr. 58/1960, sbr. 1. gr. laga nr. 71/1965, sbr. og 13. gr. laga nr. 10/1961.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda 23.000.00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður að öðru leyti en því, að ársvextir af dæmdri fjárhæð eiga að vera 15% frá 1. janúar 1981 til 31. desember 1981, 14% frá þeim degi til 21. apríl 1982 og 13% frá þeim degi til greiðsludags.

Áfrýjandi, Pétur Ingólfsson f. h. Verslunarinnar Viktoríu, greiði Páli Arnóri Pálssyni hæstaréttarlögmanni f. h. S. A. R. L. ELGI 23.000.00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur sjó- og verslunardóms Reykjavíkur 30. desember 1980.

Mál þetta, sem tekið var til dóms að loknum munnlegum málflutningi 18. þ. m., er höfðað hér fyrir dóminum með stefnu, útgefinni og birtri 9. september 1980, af Páli Arnóri Pálssyni héraðsdómslögmanni f. h. firmans S. A. R. L. ELGI, Le bois de la noe, St. Etienne de Montluc, Frakklandi, gegn Pétri Ingólfssyni, Kleppsvegi 136, Reykjavík, einkaeiganda Verslunarinnar Viktoríu, Laugavegi 12, Reykjavík, f. h. verslunarinnar.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi greiði skuld að fjárhæð franskir frankar 31.114.00 ásamt 16% ársvöxtum frá 1. febrúar 1978 til greiðsludags og málskostnað samkvæmt framlögðum reikningi, kr. 1.110.601.

Hið stefnda firma gerir þær dómkröfur, að það verði algerlega sýknað af dómkröfum stefnanda og að stefnanda verði gert að greiða því hæfilegan málskostnað.

Sáttaumleitanir dómsins báru ekki árangur.

Málavextir eru þeir, að einkaeigandi hins stefnda firma, Pétur Ingólfsson, og eiginkona hans, Auður Viktoría Þórisdóttir, pöntuðu vörur af stefnanda. Stefnandi framleiðir kvenfatnað, og gerðu forsvarsmenn stefnda pöntun á skyrtum og treyjum og fylgihlutum á sýningarsvæði í París, þar sem þau hittu forsvarsmann stefnanda hinn 25. október 1977. Tvær aðskildar pantanir voru gerðar, sú fyrri var smá og var vetrarpöntun, en sú hin síðari var blönduð vetrar- og sumarpöntun, sem skyldi afhenda í janúar 1978. Fyrri pöntunin átti að koma strax, sem og hún gerði. Hún kom í pakkapósti í flugi og var leyst út og greidd, og er hún úr sögunni. Mál þetta fjallar um stærri pöntunina eingöngu.

Pantanirnar voru báðar gerðar á prentað skjal frá stefnanda, sem útfyllt var og frá gengið á staðnum og undirritað af Auði Viktoríu Þórisdóttur. Stefnandi hefur lagt fram í málinu frumrit af stærri pöntuninni. Þar kemur fram, að mestur hluti pöntunarinnar átti að fara í janúar 1978, en hluti hennar, 36 skyrtur af tegundinni „Idefix“ og 48 stk. af tegundinni „Asterix“, hafi átt að fara „immediatly“, eins og handskrifað er á pöntunina. Skrifað er á pöntunina, að vörurnar eigi að sendast „EUR 1 AIR PARCEL AGAINST DOCUMENTS“. Starfsmaður stefnanda útfyllti sjálfur pöntunareyðublaðið á staðnum í samráði við og samkvæmt fyrirsmælum stefnda. Enska var töluð, og hefur forsvarsmáður stefnda og einkaeigandi, Pétur Ingólfsson, borið, að aðiljar hafi átt gott með að skilja hvor annan. Stefndi fékk afrit af pöntuninni í sínar hendur, en á bakhlið skjalsins eru ekki prentaðir „almennir söluskilmálar“ þeir, sem prentaðir eru á bakhlið frumritsins á frönsku, ensku, þýsku og ítölsku, en hljóða þannig í íslenskri þýðingu löggilts skjalapýðanda:

„Almennir söluskilmálar vorir eru hinir sömu sem hjá hinu Franska iðnsambandi kvennaklæðnaðar. Viðskiptamaðurinn lýsir yfir því, að hann þekki þessa skilmála og fallist á þá. Öll andstæð ákvæði - klásúður - ábendingar eða skilyrði eru ekki viðurkennd og eru talin marklaus.

Vörur vorar eru seldar við brottför úr verksmiðju og flytjast á ábyrgð kaupanda, jafnvel þó að salan kveði á um „Franco de Port“ (þ. e. kaupandi laus við flutningskostnað). Verð vort ber að skilja utan skatta og með fyrirvara um hækkun, er stafi af lagalegum, skattalegum og faglegum ráðstöfunum. Afgreiðsludagsetningar vorar eru alltaf miðaðar við úr verksmiðju og aftur til jafnlengdar þeim aukatöfum, sem verða vegna erfiðleika á útvegum birgða eða hindrunar í framleiðslu. Óviðráðanleg tilvik (force majeure) og tilfallandi leysa oss undan ábyrgð varðandi réttilega framkvæmd samningsins. Komi til vondar upplýsingar (um viðskiptamanninn) eða synjun um að taka afstöðu (til viðskiptamannsins) eða vanskil, áskiljum vér oss rétt til þess að framkvæma ekki afhendingu og gæti viðskiptamaður-

inn þá ekki krafist skaðabóta. Afgreiðsluseinkun réttlætir ekki brottfellingu né riftun pöntunar nema eftir skriflegt samþykki vort og eftir áskorun viðskiptamannsins með ábyrgðarbréfi, sendu innan 15 daga eftir allra síðasta tiltekinn afgreiðsludag.

Sérhverja umkvörtun, eigi hún að vera gild, skal bera fram með ábyrgðarbréfi innan 8 daga frá móttökudegi vörunnar.

Sérhverri vöruendursendingu, sem ekki er heimiluð, verður hafnað. Heimilaðar endursendingar verða tilefni til skipta, en séu þau ógerleg, kemur til innfærsla til eignar.

Greiðsludagsetning miðast við dagsetningu vöruveiknings. Nú er greiðsla innt af hendi eftir tiltekinn gjalddaga og reiknast þá dráttarvextir samkvæmt þeim vaxtafæti, sem í gildi var, þegar þetta gerðist. Af þessu leiðir auk þess, að skjöl verða afhent til lögfræðistofu vorrar, en af ihlutun hennar leiðir svo í skaðabótaskyni þóknun, sem áætluð er 15% af innheimtufjárhæðinni.

Staðurinn, þar sem mál mundu gagna til dóms, er MANTES, en þar eru vörunnar alltaf greiddar, hverjir sem afhendingarstaðir eða sendingaraðferðir kunna að vera.

Sérhver gerð pöntunar felur í sér, að meðaðili samþykkir hina almennu söluskilmála vora og skuldbindur sig til þess að hlíta í hugsanlegum málaferlum klásúlunni hér að ofan um dómsaðila./“

Stefnandi sendi vörunnar í 5 þökkum í flugfragt, og komu vörunnar hingað í febrúarbyrjun 1978. Einn reikningur var yfir vörusendingu þessa, dags. 30. janúar 1978, samtals að fjárhæð franskir frankar 31.114.00, sem er stefnufjárhæðin. Stefndi þurfti því að leysa vöruna út í einu lagi, eins og á stóð, en hann taldi það sér um megn fjárhagslega. Varan lá því áfram hjá flugfélaginu. Stefndi hefur hér fyrir dómi lýst því yfir, að hann hafi þá haft hug á því að hafa samband við stefnanda og fá hann til þess að skipta sendingunni í hluta til afhendingar. Hann hafi haft símasamband við stefnanda og þar hafi frönskumælandi aðili komið í símann, en sjálfur hafi hann talað ensku. Stefndi hafi farið fram á skiptingu sendingarinnar, en hann viti ekki, hvort þessi tilmæli hafi komist til skila, þar sem svarað hafi verið á frönsku, en hann hafi ekki vitað, hvort aðilinn stefnandamegin á línunni skildi enska tungu. Stefndi fór fram á það við tollyfirvöld hér á landi, að honum væri heimilað að leysa vörusendingu þessa út í hlutum, en það hafi ekki verið talið unnt, þar sem einn reikningur og EFTA - fylgiskjal var yfir alla sendinguna. Stefndi ritaði stefnanda bréf, dags. 12. mars 1979, á enskri tungu og fjallaði þar um þessa vörusendingu frá árinu áður. Stefndi sagði í bréfinu, að ómögulegt hafi reynt að leysa svo stóra vörusendingu út úr banka og tolli í einu og að í byrjun hafi hann reynt að fá vörusendingunni skipt í nokkra hluta, en það hafi ekki fengist. Stefndi

sagði í bréfinu, að eitthvað hafi farið úrskeiðis í sendingardeild stefnanda og bauðst til að greiða sendingarkostnað vörunnar til Íslands og endursendingarkostnað til Frakklands, þar sem hann gæti ekki tekið við vörunni. Stefnandi svaraði bréfi þessu með bréfi, dags. 6. apríl 1979, og segir þar í þýðingu löggilts skjalabýðanda um þessa hugmynd stefnda:

„Þér munuð skilja það, að vér getum alls ekki fallist á þessa uppástungu.

Það eru reyndar liðnir 15 mánuðir, síðan vér sendum yður þessar vörur, og ef þér hefðuð átt í einhverjum erfiðleikum með að leysa út skjölin, bar yður að láta oss tafarlaust vita um það og hefðum vér þá gert nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að þér gætuð tekið vöruna út í pörtum, eins og þér óskuðuð.

Nú er oss ekki lengur kleift að taka aftur þessar vörur, því að fyrir oss væru þær ekki lengur seljanlegar.“

Stefnandi skoraði á stefnda að leysa vöruna til sín, svo hún yrði ekki seld á uppboði. Þessari áskorun var ekki sinnt.

Málsástæður og lagarök.

Stefnandi styður kröfu sína þeim rökum, að stefndi geti ekki með rökum vefengt kröfu stefnanda. Krafan sé til komin vegna vörukaupa og stefnda hafi borið að greiða vöruna samkvæmt reikningi. Öll mótmæli stefnda séu allt of seint fram komin og riftun því útilokuð. Það hafi fyrst verið undir rekstri þessa máls, sem stefndi hafi vakið athygli á því, að varan hafi ekki átt að koma með flugfragt, heldur í flugpósti. Þessi mótbára sé eins og aðrar, sem ekki hafi við rök að styðjast, allt of seint fram komin. Stefnandi vísi í 27. gr. kaupalaga nr. 39/1922 um fresti í verslunarkaupum. Hann bendi og á það, að ekki sé einu sinni upplýst, að stefndi hafi ætlast til, að varan yrði send í pósti, þar sem hann í bréfi sínu til stefnanda hinn 12. mars 1979 nefni „air freight“, sem sé flugfragt. Hér sé um stórfellt tómlæti af hálfu kaupanda að ræða og beri honum að greiða stefnanda, seljanda vörunnar, reikning þann, sem upp hafi verið settur, enda hafi honum ekki verið andmælt tölulega. Stefnandi byggir rétt sinn ekki á skilmálum þeim, sem prentaðir hafi verið á bakhlið pöntunarblaðs, enda sé borið af forsvarsmönnum stefnda, að þeim hafi ekki verið kynntir þessir skilmálar sérstaklega. Hann byggir því á lögum nr. 39/1922 um lausafjárkaup, 27. gr. og 52. gr., þar sem ekki hafi verið um annað að samið.

Stefndi styður sýknukröfu sína þeim rökum, að aðiljar hafi samið um ákveðna söluskilmála, og því eigi lög um lausafjárkaup ekki við skv. 1. gr. þeirra. Stefnandi hafi alvarlega vanefnt samning aðilja með því að senda ekki rétt magn svo og með því að senda vöruna í einu lagi, en ekki í fimm til sex þökkum, eins og um hafi verið samið, og með því að senda ekki strax þann hluta pöntunarinnar, sem strax hafi átt að senda. Vegna þessara

alvarlegu vanefnda hafi stefndi talið sér heimilt að neita viðtöku á þessari vörusendingu. Stefndi hafi strax gert athugasemdir við sendinguna símleiðis, eins og borið hafi verið hér fyrir dómi. Stefndi geri ekki kröfu um frávisun málsins, þótt í söluskilmálum hafi verið, að mál út af pöntun þessari skyldi flytja í Nantes í Frakklandi, en ljóst sé, að þetta sé atriði, sem dómurinn taki af sjálfsdáðum til athugunar.

Niðurstaða.

Stefndi hefur tekið til varna í máli þessu án þess að hreyfa nokkrum mótmælum um varnarþing.

Dómurinn tekur ekki til athugunar af sjálfsdáðum, hvort nokkuð sé athugavert við það, að málið sé höfðað hér á varnarþingi stefnda.

Forsvarsmáður stefnda, Pétur Ingólfsson, ritaði bréf til stefnanda hinn 12. mars 1979 með athugasemdum um vörusendingu frá stefnanda, sem hann hafði pantað og sem honum hafði borist í febrúarbyrjun 1978. Í bréfinu segir forsvarsmáður stefnda, að hann hefði átt að rita stefnanda fyrr, og biðst afsökunar á seinlæti sínu. Þessar kvartanir stefnda í verslunarkaupum voru allt of seint fram komnar, þar sem allir frestir til slíkra mótmæla voru löngu út runnir, hvort sem litið er til skilmála á pöntunarblaði aðilja eða til laga nr. 39/1922 um lausafjárkaup. Forsvarsmáður stefnda hefur hér fyrir dómi leitast við að halda því fram, að hann hafi komið athugasemdum á framfæri við stefnanda símleiðis í tæka tíð. Gegn andmælum stefnanda er fullyrðing þessi ósönnuð, enda er ekkert í málinu, sem styður hana.

Stefndi hefur ekki andmælt kröfu stefnanda, hvað fjárhæð snertir. Þar sem ekkert er komið fram í málinu, sem réttlætt getur synjun stefnda á greiðslu, ber að taka kröfur stefnanda til greina að öllu leyti og dæma stefnda til að greiða stefnanda stefnufjárhæðina með vöxtum, eins og krafist er, og málskostnað, sem ákveðst gkr. 850.000.

Dóm þennan kváðu upp Garðar Gíslason borgardómari, Pétur Sigurðsson kaupmaður og Jóhann J. Ólafsson forstjóri.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Pétur Ingólfsson f. h. Verslunarinnar Viktoríu, greiði stefnanda, Páli Arnóri Pálssyni héraðsdómslögmanni f. h. S. A. R. L. ELGI, franska franka 31.114.00 með 16% ársvöxtum frá 1. febrúar 1978 til greiðsludags og kr. 850.000 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.